

dr. sc. Ksenija Švenda-Radeljak

Knjižnica Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu

ksvenda@pravo.hr

Profesionalno okruženje i razvoj

knjižničarske profesije

u Hrvatskoj tijekom djelovanja

Ljerke Markić-Čučuković

Sažetak

RAD DAJE KRATKI prikaz razvoja knjižničarske profesije te okruženja u kojem su djelovali hrvatski knjižničari u razdoblju od 1945. do osamdesetih godina dvadesetog stoljeća. S obzirom da je rad temeljen na izlaganju na stručno-znanstvenom skupu „Obilježavanje 100. obljetnice rođenja dr. Ljerke Markić-Čučuković“, osvrće se na razdoblje u knjižničarstvu koje se podudara s razdobljem u kojem je ona djelovala. Kroz zakonodavni okvir, te razvoj u knjižničarskog obrazovanja, prikazuje se i razvoj knjižničarske profesije te nastojanja knjižničara za njezino adekvatno vrednovanje i u široj društvenoj zajednici. Ukratko se osvrće i na ulogu profesionalnog knjižničarskog udruženja, Hrvatskog knjižničarskog društva, u tom procesu.

Cljučne riječi: knjižničarska profesija, profesionalno obrazovanje, zakonski akti, Ljerka Markić-Čučuković

Knjižničarstvo: profesija ili struka?

Kako bi se knjižničarstvo pravilno definiralo, potrebno je prvo definirati pojmove struke i profesije. Suvremena sociologija danas pod pojmom struke smatra skup vještina ili jedne vještine relativno jednostavne za ovladati, pri čemu nije nužna šira teorijska osnova. Može li se, dakle, knjižničarstvo definirati (i)

kao struka?

Ukoliko stručnost definiramo kao skup relativno jednostavnih vještina koje pojedinac može obavljati bez šireg i složenijeg stupnja obrazovanja – knjižničarstvo nije struka. No odgovor je potvrđan ukoliko pojam struke promatramo u širem smislu kao stručnost (kvalifikaciju) zaposlenika na poslovima koje obavlja.

Kako bi se odgovorilo na pitanje je li knjižničarstvo profesija, potrebno je navesti osnovna obilježja profesije te ih primijeniti na knjižničarstvo.

Osnovna obilježja profesije:

- postojanje određenog korpusa općeteorijskih znanja i vještina na kojima se zasniva profesija
- duže i specifično obrazovanje zaposlenika koji obavljaju taj posao upravo za taj posao, tj. profesionalno obrazovanje
- stjecanje određenih „zvanja“ – titula
- profesionalna ekspertiza (drugim riječima, da nije moguća adekvatna prosudba od strane laika)
- profesionalna organiziranost (udruge, organizacije i sl.)

- vlastiti etički kodeks i profesionalna etika

- poseban jezik.¹

Prema relevantnim obilježjima sociologije zanimanja neupitno je da je knjižničarstvo zrela profesija. Izdvojila se kao zasebno zanimanje za koje su potrebna specifična znanja i vještine. Prošla je, dakle, proces diferencijacije i specijalizacije. Postoji profesionalno udruženje koje donosi etički kodeks, statute i akte kojima se regulira profesionalno ponašanje. Profesionalno obrazovanje razvija se na svim razinama, kao i znanstveno-teorijski rad te stručna zvanja. Vlastite teorije i tehnike čine osnovu profesionalnog djelovanja. Nadalje, knjižničarstvo je izrazito altruistička profesija koja teži razvijati vlastiti etički kodeks o profesionalnom ponašanju prema korisnicima. Kako su etičke norme sadržane u kodeksu osnova profesionalnog ponašanja, knjižničarstvo mora još više težiti njegovom razvoju i upoznavanju šire javnosti sa svojim etičkim i profesionalnim načelima.

U kontekstu gore navedenog, izuzetno je značajan razvoj vlastitog profesionalnog udruženja. Njegova se aktivnost očituje u uspostavljenom sustavu međusobne komunikacije članova, vlastitom časopisu i knjigama s područja knjižničarstva, organiziranja članova te prezentiranja profesije u javnosti.

Istaknuta odrednica profesije upravo je profesionalno obrazovanje te zvanja koja se njime stječu. Sljedeći dio rada pratit će nastojanja knjižničarske zajednice da profesija knjižničara postane vidljiva i široj društvenoj zajednici kroz zakonske akte i profesionalno obrazovanje.

Knjižničarska profesija u razdoblju 1945. – 1953.: počeci razvoja

Na širem društvenom planu ovo razdoblje karakterizira opća neimaština, poslijeratna oskudica te veliki kadrovski i materijalni problemi u svim profesijama. Prioriteti su podizanje minima standarda stanovništva, odnosno opskrba najnužnijim životnim potrepštinama te izgradnja ratom porušene zemlje. Državna je politika vrlo kruta i centralistička te usmjerena k indoktrinaciji stanovništva u skladu s komunističkim vrijednostima. Uloga knjižnica ovdje se vidi kao prosvjetno-edukativna i ideološka. Stoga je u sklopu podizanja općeg stupnja obrazovanja stanovništva bilo predviđeno da svako mjesto, od građova do seoskih sredina, dobije narodnu, tj. pučku knjižnicu, odnosno da školske knjižnice privremeno vrše tu funkciju. S obzirom na vrlo visoku stopu nepismenosti, u mnogim su se sredinama organizirali i analfabeti tečajevi. Nosioci tih aktivnosti, zbog vrlo malog broja knjižničara, najčešće su bili učitelji. Kako bi se bar donekle osposobili za taj posao organizirali su se tečajevi i seminari za njih. Predavači su bili knjižničari iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK), gdje su se najčešće i održavali tečajevi.

U ovom se razdoblju ponovno osniva knjižničarsko profesionalno udruženje pod nazivom Društvo bibliotekara Hrvatske

Ljerka Markić-Čučuković

(DBH).² Osnivanje je dopušteno 1948. godine, a DBH je *de facto* sljednik Hrvatskog bibliotekarskog društva, udruge osnovane 1940. godine, a koja je 1945. raspuštena kao i sva predratna udruženja i građanske organizacije.³ Sada se knjižničari koji su bili učlanjeni u različite sindikalne podružnice u svojim radnim organizacijama ponovno povezuju u jedinstvenu profesionalnu udrugu. Od samih početaka svog rada, osim stručnih, Društvo se bavilo i statusnim pitanjima knjižničara. Aktivno radeći na donošenju standarda i propisa struke, kao što su bili standardizacija školske kvalifikacije i potrebne stručne spreme, nametalo se kao vrlo bitno pitanje položaja knjižničara spram ostalih službenika.

Njihov je ukupni status trebao biti reguliran Zakonom o državnim službenicima iz 1946. godine.⁴ On je sadržavao odredbe općenite naravi za sve službenike. U čl. 11 kaže: *Za pojedinu struku treba odrediti pojam, vrste zvanja, stručnu spremu, stručne ispite i sl. Predviđeno je da se za svaku struku doneše posebna osnovna uredba.*⁵

¹ Šporer, Ž. Sociologija profesija : ogled o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije. Zagreb : Sociološko društvo, 1990., cit. str. 16.

² Švenda-Radeljak, K. Obrazovanje i status knjižničara u Hrvatskoj do uvođenja studija bibliotekarstva, Zagreb : Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 85.

³ Isto, str. 64.

⁴ Objavljen u Službenom listu FNRJ br. 62 /1946

⁵ Maštrović, V. Službenički status u bibliotekarskoj struci. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 5, 1/4(1958-1959), cit. str. 52.

U skladu s tom odlukom, za knjižničarstvo je u kolovozu 1947. godine donesena Osnovna uredba o bibliotekarsko-arhivističkoj struci.⁶ Ta je uredba razjasnila: pojam struke, propise o pripravničkom stažu, otkazne rokove, honorarne službenike te zvanja. Predviđena su bila zvanja: mlađi bibliotekar, bibliotekar i viši bibliotekar. No, već se sljedeće godine u pogledu vrsta zvanja kao stručne osobe navode i bibliotekarski tehničar i bibliotekarski rukovalac. Međutim, prema tom propisu za postizanje određenog zvanja nije bila nužna odgovarajuća stručna sprema, primjerice, završen fakultet za zvanje bibliotekar. Na taj se način i dalje omogućivala praksa zapošljavanja osoba neadekvatnih kvalifikacija.

Zbunjujuće u tom kontekstu djeluje Zakon o državnim službenicima iz 1948. godine koji određuje da se zvanja pojedinih struka *rasporede u četiri vrste*.⁷ Međutim, u slučaju knjižničarstva bila su određena samo dva zvanja: bibliotekar i knjižničar. Za prvo se zvanje tražila fakultetska, a za drugo srednja stručna sprema. Tako gruba podjela nije uvažavala specifičnosti knjižničarstva. Stoga su se postojeća zvanja prevodila u neadekvatna zvanja srođih struka. Na primjer, *zvanje bibliotečni tehničar, prevodilo se u zanimanja drugih struka kao kancelarijski službenik, arhivar i sl.*⁸

Godine 1950. knjižničari okupljeni na nivou čitave tadašnje jugoslavenske države u Savez društava bibliotekara FNRJ, izrađuju Nacrt uredbe o bibliotekarskoj struci⁹ koji je upućen društvima u svim tadašnjim republikama, te državnom rukovodstvu. Svrha je Nacrta bila detaljnije specificirati tadašnja zvanja u knjižničarstvu, odrediti vrste poslova u znanstvenim i narodnim knjižnicama te utvrditi iznos plaća u njima.¹⁰ Autori Nacrta smatraju da u ...*Osnovnoj uredbi o bibliotekarsko-arhivističkoj struci nije u dovoljnoj mjeri ...pravljena razlika između zadataka i djelatnosti naučnih biblioteka i biblioteka za narod.*¹¹ Stoga se u Nacrту one odvajaju te se za svaku predlažu zvanja s obzirom na njihove specifičnosti, te poslovi, plaća i stručna sprema koja bi bila vezana uz to. Za knjižničare u znanstvenim knjižnicama zanimanja su detaljnije izrađena i kreću se u rasponu od pomoćnog bibliotečnog tehničara do višeg bibliotečnog savjetnika.

Kvantitativni i kvalitativni pomaci: 1953. – 1968.

Ovo je razdoblje „omekšavanja“ državne politike, koje se manifestalo manjim pomacima u smislu slabljenja etatizma i centralizma, te pojačanim kontaktima s tzv. zapadnim državama. Jugoslavija, uz ostale zemlje, sudjeluje u stvaranju pokreta nesvrstanih i traži svoj vlastiti društveno-politički put. U životu običnih građana dolazi do laganog porasta standarda, te rastu očekivanja prema uslugama u javnim službama, dakle, i u knjižnicama. To su okolnosti koje uvjetuju značajan kvantitativni, ali i kvalitativni pomak u knjižničarstvu. Grade se nove knjižnice, rastu zahtjevi korisnika te se nameće nuž-

nost njihove profesionalne edukacije kako bi mogli pratiti promjene u svojoj profesiji. Izjednačavanje svoje sa srodnim profesijama traže na dva načina: kroz zakonodavstvo i kroz obrazovanje za profesiju, oslanjajući se pri tome na svoje profesionalno Društvo.

Na zakonodavnom planu položaj knjižničara u cjelini jasnije je zakonski regulirao Zakon o javnim službenicima¹² iz 1957. godine koji propisuje potrebne kvalifikacije za četiri predviđena zvanja u tadašnjem knjižničarstvu: viši bibliotekar, bibliotekar, knjižničar i bibliotečni manipulant.¹³ Propisana je obvezna školska sprema za pojedina zanimanja: bibliotekar treba imati završen fakultet, knjižničar srednju, a tehničko osoblje osnovnu školu. Viši bibliotekar je *de facto* značio izbor u znanstveno zvanje jer se osim visokoškolske naobrazbe zahtjevaju objavljeni znanstveni i stručni radovi, doprinos razvoju knjižničarstva te bar dvanaest godina rada u struci. Međutim, ni Zakon iz nekog razloga nije riješio statusna pitanja zaposlenika u knjižnicama u odnosu na prosvjetne djelatnike. Primjerice, ...*knjižničar s potpunom srednjom školom i redovito knjižničarskim tečajem i stručnim ispitom razvrstava se od XVI do VIII, a odgajatelj i učitelj od XV. do VII. platnog razreda.*¹⁴ Slična je stvar i kod fakultetski obrazovanog bibliotekara, današnjeg diplomiranog knjižničara, koji za po jedan platni razred zaostaje za srednjoškolskim profesorom, iste formalne naobrazbe.¹⁵ Na tragu stalnih zahtjeva knjižničara za izjednačavanjem sa srodnim profesijama godine 1960. donesen je novi *Pravilnik o ispitima* koji definira program ispita za svako zvanje: od bibliotečnog manipulanta do bibliotekara.

Na planu profesionalne edukacije upravo to razdoblje obilježavaju razne vrste formalnih i neformalnih edukacija. Kao neformalne mogu se izdvojiti tečajevi i seminari. Tečajevi su bili namijenjeni osobama koje još nisu radile u knjižnici, ali i zaposlenicima u knjižnici, zbog stjecanja dodatnog potrebnog stručnog znanja. Seminari su se počeli održavati nešto kasnije bili su složeniji i zahtjevniji, a namijenjeni uglavnom osobama već zaposlenima u knjižnicama, najčešće s višom i visokom stručnom spremom.

Ovo je razdoblje vrlo značajno jer se po prvi puta tada, uz neformalne oblike, organizira formalnija i složenija organizacija profesionalne edukacije. Jedan je od njih poslijediplomski studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, prvi te vrste u svijetu, organiziran od strane Bože Težaka godine 1961. godine.¹⁶ Cilj je bio integracija informacija i njezina dostupnost na svim razinama, a knjižničare, arhiviste i muzealce ovdje se ne vidi kao puke službenike koji zanatski obavljaju neki pomoćni posao, već kao pripadnike novog znanstvenog područja: informatologije. Studij se godine 1964. organizira kao interdisciplinarni poslijediplomski studij u okviru zagrebačkog Sveučilišta. Primali su se kandidati sa završenim visokim obrazova-

⁶ Objavljen u Službenom listu FNRJ, br. 43/1947.

⁷ Zakon o državnim službenicima // Narodne novine br. 8/48.

⁸ Maštrović, V., nav. dj., str. 54.

⁹ Nacrt uredbe o bibliotekarskoj struci, 1950. // Arhiv HKD. Strojopis.

¹⁰ U tekstu se za znanstvene knjižnice koristi naziv „naučne biblioteke“, a za narodne knjižnice naziv „biblioteke za narod“.

¹¹ Vidi 9.

¹² Zakon o javnim službenicima // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 6, 3/4 (1960), str. 84–95.

¹³ Današnja zanimanja: dipl. knjižničar, pomoćni knjižničar.

¹⁴ Isto.

¹⁵ Isto.

¹⁶ Težak, Đurđica i sur. Profesor Božo Težak, lučnoša znanosti. Zagreb : HSN; 2007.,

njem. U praksi su to najčešće već bili djelatnici u knjižnicama, i to najčešće specijalnim i znanstvenim. Dijelio se na specijalistički i magistarski smjer, te se po završenom školovanju priznavao stupanj magisterija.

Druga organizacija formalnog profesionalnog obrazovanja bilo je osnivanje Kolegija bibliotekarstva na Pedagoškoj akademiji u Rijeci, koji je pokrenula Tatjana Blažeković, tadašnja ravnateljica Naučne biblioteke u Rijeci, a ujedno i vrlo aktivna u Komisiji za školske knjižnice pri HKD-u.¹⁷ Kroz svoj je rad uočila problem školskih knjižnica i potreba da ih vode djelatnici koji su školovani knjižničari, te da škole s 500 i više učenika imaju knjižničara kojem je to zanimanje s punim radnim vremenom. Na njezinu inicijativu od strane profesora Pedagoške akademije (PA) organizira se i predlaže uvođenje Kolegija bibliotekarstva na Katedri za hrvatsko-srpski jezik kao izvanredni studij u ak. god. 1964./65.¹⁸ Kao razlog uvođenja kolegija navodi se potreba za stručno obrazovnim školskim knjižničarima, koji bi mogli ispunjavati pedagošku, znanstvenu i prosvjetnu ulogu u svom pozivu. Bilo je dosta zainteresiranih studenata, pa se u ak. god. 1966./67. počela sve više oblikovati ideja o transformaciji kolegija u samostalni predmet sa svojom vlastitom katedrom, no zbog niza administrativnih i organizacijskih teškoća to se nije dogodilo. No, veliko značenje te inicijative u tome da se prvi puta do tada ponudio školovanje knjižničara na nekoj visokoškolskoj ustanovi nakon završenog srednjoškolskog obrazovanja. Iskustva iz Rijeke pomogla su pri ustroju fakultetskog obrazovanja knjižničara na Filozofskom fakultetu zagrebačkog Sveučilišta, koje je započelo nekoliko godina kasnije, o čemu će biti rečeno u slijedećem dijelu rada.

1968. – 1980-e godine: liberalizacija i modernizacija

Proces djelomične liberalizacije započet kasnih šezdesetih godina otvorio je mogućnost iskazivanja nezadovoljstva ekonomskim položajem i problemima na nacionalnom planu, koji je artikuliran kroz Hrvatsko proljeće. Unatoč gušenju tog pokreta, ipak krajem 70-ih, a početkom 80-ih godina dolazi do procesa modernizacije i razvoja gospodarstva, te određenih društvenih i političkih sloboda. No, materijalni, a i kvalifikacijski status knjižnica i knjižničara nije zadovoljavajući, te se traži donošenje novog zakona o knjižnicama.

Kako što piše Mira Mikačić: *Članovi Odbora Sekcije za naučne biblioteke došli su do zaključka da je osnutak ovog postdiplomskog studija dobro došao bibliotekarima u naučnim bibliotekama, da nastavni plan i program studija obuhvaća široki krug kolegija i da se odlikuje suvremenim pristupom, te da bi Društvo bibliotekara Hrvatske trebalo da ovom studiju posveti odgovarajuću pažnju.*¹⁹ Tako je iste godine, 1970., kada je napisan gore citiran rad u HKD-u odlučeno da se završen poslijediplomski studij uvrsti kao jedan od kriterija za izbor u zvanje višeg bibliotekara. Tom je odlukom prvi puta predviđen i kriterij završenog formalnog obrazovanja kao jedan od uvjeta za izbor u zvanje.

Tako, posljednji u navedenom razdoblju, Zakon o bibliotečnoj djelatnosti i bibliotekama, iz 1973.²⁰ više uopće na predviđa zanimanje manipulant, a kao najniža stručna spremu navodi se srednja škola za stručno zvanje knjižničar. Za položaj knjižničara posebno su od značaja bili čl. 41. – 44. koji definiraju ...da stručne poslove bibliotekarske djelatnosti obavljaju bibliotečni radnici koji imaju potrebno stručno obrazovanje...²¹ Nadalje se nabrajaju stručni djelatnici, a to su: knjižničari, viši knjižničari, bibliotekari, viši bibliotekari i bibliotečni savjetnici. Osnovna stručna spremu koju trebaju imati je srednja – za knjižničara, viša – za višeg knjižničara, te visoka – za bibliotekara. Viši bibliotekar i bibliotečni savjetnik zvanja su za koja se traže posebni doprinosi u razvoju profesije te godine staža u profesiji. Zanimljivo je da zakon više ne ubraja tzv. bibliotečne manipulante, djelatnike sa završenom osnovnom školom u stručno osoblje, mada su u praksi još niz godina radili u knjižnicama.

Viši knjižničar trebao je imati završenu višu stručnu spremu. Nakon toga slijedi stručno zvanje bibliotekar (VSS), te viša zvanja: viši bibliotekar i bibliotekarski savjetnik. Sva zvanja morala su imati položen stručni ispit. No, ne propisuje se nikakvo posebno, knjižničarsko obrazovanje, već godinu dana prakse u knjižnici, te potom polaganje ispita. Ispiti su prilagođeni svojim opsegom, opsegu i složenosti poslova koje će kandidat obavljati. Za zvanje višeg bibliotekara predviđa se pet godina rada u struci, te zapaženi radovi s područja bibliotekarstva. Bibliotečni savjetnik treba raditi deset godina, objaviti znanstvene i stručne radove, te čitavim svojim radom pokazati kako može obavljati i najsloženije poslove u knjižničarstvu. Slična opća formulacija i danas je u uporabi.

Novi je zakon poslužio kao osnova za formalno profesionalno obrazovanje knjižničara i to na srednjoškolskoj (pomoći knjižničar INDOK usmjerjenje) i visokoškolskoj razini, osnivanjem Katedre za bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u ak. god. 1976./77.

Cilj Katedre bio je osposobiti visokoškolski obrazovane djelatnike – diplomirane knjižničare – za rad u bilo kojoj vrsti knjižnice, uz potpuno fakultetsko obrazovanje za profesiju. U svojim počecima katedra se oslanjala na honorarne predavače, istaknute knjižničare, stručnjake na raznim područjima knjižničarstva. Jedna od njih bila je Ljerka Markić-Čučuković koja je predavala Osnove bibliotekarstva. u početku je bila i jedini nastavnik u stalnom radnom odnosu. Godine 1977. izabrana je za izvanrednu profesoricu Filozofskog fakulteta, te nakon trideset godina rada u knjižnici Škole narodnog zdravlja, 1978. godine prelazi na Filozofski fakultet. Do svog umirovljenja 1985. godine vodi Katedru za bibliotekarstvo. Kroz to vrijeme katedra se podiže i kvalitativno i kvantitativno, te godine 1984. prerasta u Odsjek za informacijske znanosti, spojivši Katedru za bibliotekarstvo pri Odsjeku za komparativnu književnost i Katedru za društveno-humanističku informatiku. Informacijske znanosti priznate su 1984. godine kao znanstveno područje, što je otvorilo i mogućnosti poslijediplom-

¹⁷ Blažeković, Tatjana. Prikaz školovanja knjižničarskog kadra na Pedagoškoj akademiji u Rijeci // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 14, 3/4(1968)

¹⁸ Prijedlog Društva bibliotekara Hrvatske Udrženju Pedagoških akademija o unapređenju i organiziranju studija bibliotekarstva na PA, 1967. // Strojopis.

¹⁹ Mikačić, Mira. Školovanje bibliotekara. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 23, 1/4(1977-78), str. 86.

²⁰ NN 28/73, str. 434–437.

²¹ Isto.

skog obrazovanja na samom Odsjeku. On prerasta u četverogodišnji studij od 1986. godine, te se profesionalna edukacija knjižničara nastavlja kroz visokoškolsko okruženje.

Zaključak

Razdoblje djelovanja Ljerke Markić-Čučuković, koje se protezalo gotovo četiri desetljeća, izuzetno je turbulentno i raznoliko. Kroz zakonodavstvo, razvoj profesionalnog obrazovanja, vlastitog jezika i profesionalnog udruženja, knjižničarstvo se ustanovljuje i prepoznaje kao samostalna profesija. Za to su najzaslužniji knjižničari koji su vlastitim radom i zalaganjem utjecali na svoju, ali i širu društvenu zajednicu. Jedna od njih svakako je Ljerka Markić-Čučuković.

Dr. Ljerka Markić-Čučuković

Bibliografija:

Blažeković, T. Prikaz školovanja knjižničarskog kadra na Pedagoškoj akademiji u Rijeci // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 14, 3/4(1968).

Maštrović, V. Službenički status u bibliotekarskoj struci. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 5, 1/4(1958–1959).

Mikačić, M. Školovanje bibliotekara. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 23, 1/4(1977–78)

Nacrt uredbe o bibliotekarskoj struci, 1950. // Arhiv HKD. Strojopis.

Osnovna uredba o bibliotekarsko-arhivističkoj struci // Službeni list FNRJ br. 43/1947.

Prijedlog Društva bibliotekara Hrvatske Udruženju Pedagoških akademija o unapređenju i organiziranju studija bibliotekarstva na PA, 1967. // Strojopis.

Šporer, Ž. Sociologija profesija : ogled o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije. Zagreb : Sociološko društvo, 1990.

Švenda-Radeljak, K. Obrazovanje i status knjižničara u Hrvatskoj do uvođenja studija bibliotekarstva, Zagreb : Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2018.

Težak, Đ. i sur. Profesor Božo Težak, lučonoša znanosti. Zagreb : HSN, 2007.

Zakon o bibliotečnoj djelatnosti i bibliotekama // Narodne novine br. 28/73.

Zakon o državnim službenicima // Narodne novine br. 8/48.

Zakon o javnim službenicima // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 6, 3/4(1960)